

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DI એસ.સી.LAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

એમ. વી. કરુણાકરણ

વિરુદ્ધ

એલ. આર. એસ. દ્વારા કૃષ્ણ (મૃત)

૧૫-૧૨-૨૦૦૬

[એસ. બી. સિન્હા અને માર્કેટેય કાટજુ, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ભાગીદારી કાયદો, ૧૯૩૨

કલમ ૨૯(૨) -વિસર્જિત ભાગીદારીના ભાગીદારના વારસદારો હેઠળ હસ્તાંતરણ મેળવનારનો અધિકાર-તેમાંથી એકના મૃત્યુને કારણે વિસર્જન થયેલી મિલકતના સહ-માલિકો એવા બે ભાઈઓની ભાગીદારી-દાવાની મિલકત સ્થાનાંતરિત કરનારા મૃત ભાગીદારના વારસદારો-અગાઉની ભાગીદારી

સામે બાકી નીકળતી રકમની વસૂલાત માટેના દાવામાં હુકમના અમલમાં હરાજી ખરીદનારને કબજો પહોંચાડવામાં અવરોધ લાવવાનો કબજો મેળવનારનો અધિકાર-યોજાયેલી ભાગીદારી, એક ભાગીદારના મૃત્યુ પછી વિસર્જન થઈ ગઈ હોય, તેના વારસદારો મિલકત સ્થાનાંતરિત કરી શકે છે, અને હસ્તાંતરણ મેળવનારને કબજો કબજામાં રાખ્યા પછી હરાજી ખરીદનારને કબજો પહોંચાડવામાં અવરોધ લાવવાનો અધિકાર હતો-કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, 1908-આદેશ 21, નિયમ 97.

બે ભાઈઓ અમુક મિલકતના સહ-માલિકો હોવાથી ભાગીદારીની રચના કરી હતી. ત્યારબાદ તેમાંથી એક મૃત્યુ પામ્યો અને તેની સાથે ભાગીદારી પેઢીનું વિસર્જન થઈ ગયું. મૃત ભાગીદારના કાનૂની વારસદારોએ પ્રતિવાદીઓના હિતમાં પુરોગામી ને વેચાણ ખત દ્વારા દાવાની મિલકત સ્થાનાંતરિત કરી. ત્યારબાદ ત્રીજા પક્ષે આ ભાગીદારી પેઢી સામે ચોક્કસ રકમની વસૂલાત માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો. વેચાણ કરનાર આ દાવામાં પક્ષકાર ન હતો. દાવાનો ચુકાદો આપવામાં આવ્યો હતો અને અપીલકર્તાને હુકમના અમલીકરણમાં દાવાની મિલકતની હરાજી કરવામાં આવી હતી, જેણે કબજો મેળવવાનો દાવો કર્યો હતો. વેચાણ ખત હેઠળ વેચાણ કરનારે તેમાં અવરોધ ઊભો કર્યો હતો અને અપીલકર્તા-હરાજી ખરીદનારે અવરોધ દૂર કરવા માટે અરજી દાખલ કરી હતી. દરખાસ્તનો અમલ કરાવનાર અદાલતે અરજીને ફગાવી દીધી હતી કે મૃત

ભાગીદારના કાનૂની વારસદારો મિલકત વેચી શકે છે અને પ્રતિવાદીઓ તેના કાયદેસર માલિક છે. હરાજી ખરીદનારની અપીલ ફગાવી દેવામાં આવી હતી તેથી તેની આ બીજી અપીલ છે .

હરાજી ખરીદનાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી હાલની અપીલમાં તેમના વતી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે વિસર્જિત પેઢીના કાનૂની વારસદારો ન હોવાને કારણે પ્રતિવાદીઓએ કોઈ હિસ્સો મેળવ્યો નથી અને તેથી તેમને પ્રતિકાર કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી.

અરજી નામંજૂર કરતાં કોર્ટે

ઠરાવ્યુ 1.1.ભાગીદારીના નિર્વાહ દરમિયાન મિલકત વેચવાનો ભાગીદારનો અધિકાર અને પેઢીના વિસર્જન પછી તેની મિલકત વેચવાનો ભૂતપૂર્વ ભાગીદારનો અધિકાર વચ્ચે તફાવત છે. હાલના કિસ્સામાં, ભાગીદારી એક ભાગીદારના મૃત્યુ પર વિસર્જન થઈ ગઈ હતી, તેથી, જેના વારસદારો અને કાનૂની પ્રતિનિધિઓ, ઓછામાં ઓછા તેમના પોતાના હિસ્સાની હદ સુધી મિલકતને સ્થાનાંતરિત કરી શકે છે.

અડાંકી નારાયણપ્પા અને અન્ય વિરુદ્ધ ભાસ્કર કૃષ્ણપ્પા (મૃત) અને ત્યારબાદ તેમના વારસદારો અને અન્ય, AIR (1966) SC 1300 નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

1.2.નીચેની ત્રણેય અદાલતો હકીકતોના એવા તારણ ઉપર આવેલ છે કે મૃતક ભાગીદારના વારસદારો અને કાનૂની પ્રતિનિધિઓ પાસેથી મિલકત ખરીદા પછી, પ્રતિવાદીઓ મિલકતના કબજામાં આવ્યા હતા અને જ્યારે હરાજીનું વેચાણ થયું ત્યારે તેઓ તેમાં રહેતા હતા. તેઓએ કેટલાક સુધારા કર્યા હતા અને તેમના દ્વારા નવી ઈમારત પણ બનાવવામાં આવી હતી. પુરોગામી પ્રતિવાદીઓના હિતમાં વેચાણના ખતને અમલમાં મૂક્યા પછી અને નોંધવામાં આવ્યા પછી દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો જેથી પ્રતિવાદી એક જરૂરી પક્ષકાર હતો. તેને દાવામાં પક્ષકાર તરીકે જોડવામાં આવ્યો ન હતો. જે તારીખે મિલકતનો કબજો મેળવવાની માંગ કરવામાં આવી હતી તે તારીખે તેનો મિલકતમાં કબજો હોવાનું જાણવા મળ્યું હોવાથી, તેને તેમાં અવરોધ લાવવાનો અધિકાર હતો.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:સિવિલ અપીલ નંબર ૧૦૫૮૮/૧૯૯૫

E S A નંબર ૪/૧૯૮૩ માં એર્નાકુલમ ખાતે કેરળ હાઈકોર્ટના ૧૦/૧૦/૧૯૮૮ ના અંતિમ ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા તરફે બી.વી. ટીપક (એનપી).

પ્રતિવાદી તરફે સી. એસ. રાજન, ફઝલિન અનમ અને ઇ. એમ. એસ. અનમ.

એસ. બી. સિન્હા, જસ્ટિસ.

હરાજીથી ખરીદનાર એ અમારી સમક્ષ અપીલકર્તા છે , કેરળ ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને ફગાવી દેવાના તા. ૧૦/૧૦/૧૯૮૮ ના ચુકાદા અને આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ છે.

ત્રણ ભાઈઓ માધવન, બાહુલ્યાન અને કરુણાકરણએ મિલકતના માલિક હતા. માધવન અને બાહુલ્યાને "ધ ટ્રસ્ટકુલ ડેઈલી બેંકિંગ કંપની" ના નામ અને શૈલી હેઠળ ભાગીદારી શરૂ કરી હતી. માધવનનું મૃત્યુ તા. ૨૬/૧૦/૧૯૬૦ ના રોજ થયેલ અને તેઓ તેમની પાછળ પ્રતિવાદી નંબર ૩ થી ૫ ને નૂની વારસદારો અને પ્રતિનિધિઓ તરીકે છોડી દીધા હતા. તેમના મૃત્યુ સાથે ભાગીદારી પેઢીનું વિસર્જન થયું હતું. માધવનના કાનૂની વારસદારો અને પ્રતિનિધિઓએ તા. ૨૮/૦૫/૧૯૬૩ ના ના નોંધાયેલા વેચાણ ખતને કારણે કૃષ્ણાનના (મરણોત્તોપરાંત) હિતમાં પ્રતિવાદીઓના પુરોગામી હોવાના કારણે મિલકતને સ્થાનાંતરિત કરી હતી. ત્રીજા પક્ષ દ્વારા આ ભાગીદારી પેઢી સામે રૂપિયા

૩૧૨.૨૦ ની નાણાં વસૂલાત માટેનો દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. આ દાવાને ઓ. એસ. નંબર ૫૨૩ / ૧૯૬૪ થી નોંધાયેલ હતો. અને તેનું હુકમનામું કરવામાં આવ્યું હતું.

સ્વીકૃત રીતે પ્રતિવાદીએ તે આ દાવામાં પક્ષકાર ન હતો. આ મિલકતની હરાજી ઉપરોક્ત હુકમના અમલીકરણમાં વેચવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાએ તેને ૫૦૫૦ રૂપિયાની રકમમાં ખરીદી હતી, જે સૌથી વધુ બોલી હતી. આ વેચાણની પુષ્ટિ થઈ હતી. હરાજીથી ખરીદનારે કબજો અપાવવા માટે પ્રાર્થના કરી હતી. પ્રતિવાદીએ તેમાં અવરોધ ઊભો કર્યો. અપીલકર્તા દ્વારા અવરોધ દૂર કરવા માટે અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી. અમલીકરણ અદાલતે તા. ૦૮/૧૦/૧૯૭૯ ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા ઉપરોક્ત અરજીને ફગાવી દીધી હતી, જેમાં પ્રતિવાદીને અન્ય બાબતોની સાથે સાથે રૂપિયા ૫૯૦.૦૭ જમા કરાવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે માધવનના મૃત્યુ પછી, ભાગીદારી વિખેરાઈ ગઈ હતી અને એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે અન્ય ભાગીદાર પણ ભાગીદારીની સંપત્તિની કેટલીક વસ્તુઓ સાથે વ્યવહાર કરી રહ્યો હતો, માધવનના કાનૂની વારસદારો અને પ્રતિનિધિઓ મિલકત વેચી શકે છે.તેથી પ્રતિવાદી તેનો કાયદેસર માલિક હતો.

જો કે, અપીલ અદાલતે અપીલને નકારી કાઢતી વખતે એવો પણ અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે પ્રતિવાદી હરાજી ખરીદનાર સાથે મિલકતનો સહ-માલિક હોવાથી, ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રતિવાદીને રૂપિયા ૫૯૦.૦૭ જમા કરાવવાનો નિર્દેશ કર્યો હતો તે સાચો ન હતો .અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી બીજી અપીલમાં, ઉચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત ચુકાદામાં કોઈ ભૂલ ન મળતાં તેને ફગાવી દીધી હતી.એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે ભાગીદારીનું વિસર્જન થઈ ગયું હોવાથી, વિસર્જન થયેલી પેઢીને પછીથી ભાગીદારીનો દરજ્જો ન હોઈ શકે.

અપીલકર્તાની દલીલ છે કે પ્રતિવાદીઓ વિસર્જિત પેઢીના કાનૂની વારસદારો નથી અને તેઓએ કોઈ હિસ્સો મેળવ્યો નથી. તેથી, પ્રતિવાદીઓને પ્રતિકાર કરવાનો કોઈ અધિકાર ન હતો.

તે નિર્ધિવિવાદ હકીકત છે કે માધવનના મૃત્યુ પછી ભાગીદારીનું વિસર્જન થયું હતું. તેથી, વારસદારો અને કાનૂની પ્રતિનિધિઓ ઓછામાં ઓછા તેમના પોતાના હિસ્સાની હદ સુધી મિલકતને સ્થાનાંતરિત કરી શકે છે.

ભાગીદારીના નિર્વાહ દરમિયાન મિલકત વેચવાનો ભાગીદારનો અધિકાર અને પેઢીના વિસર્જન પછી તેની મિલકત વેચવાનો ભૂતપૂર્વ ભાગીદારનો અધિકાર વચ્ચે તફાવત અસ્તિત્વમાં છે.

ત્રણેય અદાલતો દ્વારા હકીકતમાં જાણવા મળ્યું છે કે માધવનના વારસદારો અને કાનૂની પ્રતિનિધિઓ પાસેથી મિલકત ખરીદા પછી, પ્રતિવાદી મિલકતના કબજામાં આવ્યો હતો અને જ્યારે હરાજીનું વેચાણ થયું ત્યારે તેઓ તેમાં રહેતા હતા. તેમણે કેટલાક સુધારા કર્યા હતા અને તેમના દ્વારા નવી ઈમારત પણ બનાવવામાં આવી હતી. દાવો વેચાણના ખતને અમલમાં મૂક્યા પછી અને નોંધવામાં આવ્યા પછી દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો જે કારણે પ્રતિવાદી એક જરૂરી પક્ષકાર હતો. તેને દાવામાં પક્ષકાર તરીકે જોડવામાં આવ્યો ન હતો. જે તારીખે મિલકતનો કબજો મેળવવાની માંગ કરવામાં આવી હતી તે તારીખે તે મિલકતનો કબજો હોવાનું જાણવા મળ્યું હોવાથી, તેને તેમાં અવરોધ લાવવાનો અધિકાર હતો. એકવાર પ્રશ્નમાં મિલકતનો હક અવરોધકર્તામાં અસ્તિત્વમાં હોવાનું જણાયા પછી, સિવિલ પ્રોસિજર કોડના આર્ટિકલ ૨૧, નિયમ ૮૭ હેઠળ કલ્પના કરાયેલ અવરોધ દૂર કરવા માટેની અરજી પ્રતિવાદીની તરફેણમાં યોગ્ય રીતે નક્કી કરવામાં આવી છે.

ચુકાદા-દેવાદારનો અધિકાર, હક અને લાભમાં હતું તે મિલકત હરાજીમાં વેચી શકાય. . હરાજી ખરીદનારનો અધિકાર, જો કોઈ હોય તો, કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, આવી કાર્યવાહીમાં નક્કી કરી શકાયો ન હોત. ભારતીય ભાગીદારી અધિનિયમ, ૧૯૩૨ની કલમ -૨૮ માં જણાવ્યું છે કે ભાગીદારના હસ્તાંતરણકર્તાનું હિત શું હશે. તેની પેટા-કલમ (૨) જો પેઢીનું

વિસર્જન કરવામાં આવે અથવા સ્થાનાંતરણ કરનાર ભાગીદાર તેનો ભાગીદાર બનવાનું બંધ કરે ત્યારે હસ્તાંતરણકર્તાનો અધિકાર નક્કી કરે છે તેથી, વિસર્જિત ભાગીદારીના અગાઉના ભાગીદાર પાસેથી ખરીદનારનો અધિકાર સ્વતંત્ર કાર્યવાહીમાં નક્કી કરવો જરૂરી હતો.

અડાંકી નારાયણપ્પા અને અન્ય વિરુદ્ધ ભાસ્કર કૃષ્ણપ્પા (મૃત) અને ત્યારબાદ તેમના વારસદારો અને અન્ય, AIR (1966) SC 1300 માં, આ અદાલતે અભિપ્રાય આપ્યો હતો:

“... ભાગીદારીનો સંપૂર્ણ ખ્યાલ સંયુક્ત સાહસ શરૂ કરવાનો અને તે હેતુ માટે મૂડી નાણાં અથવા સ્થાવર મિલકત સહિત મિલકત તરીકે લાવવાનો છે. એકવાર તે થઈ જાય પછી જે પણ લાવવામાં આવે છે તે તેને લાવનાર વ્યક્તિની વિશિષ્ટ મિલકત રહેશે નહીં. તે ભાગીદારીની વેપારી સંપત્તિ હશે જેમાં તમામ ભાગીદારોને ભાગીદારીના વ્યવસાયના સંયુક્ત સાહસમાં તેમના હિસ્સાના પ્રમાણમાં હિત રહેશે. તેથી જે વ્યક્તિ તેને લાવશે તે, , તેણે લાવેલી કોઈપણ મિલકત પર અન્ય કોઈપણ ભાગીદારી મિલકત થી ઘણું ઓછું એવો કોઈ વિશિષ્ટ અધિકારનો દાવો અથવા ઉપયોગ કરી શકશે નહીં, તે ભાગીદારીના વ્યવસાયમાં તેના હિસ્સાની હદ સુધી પણ તેના અધિકારનો ઉપયોગ કરી શકશે નહીં. પહેલેથી જ જણાવ્યા મુજબ

ભાગીદારીના નિર્વાહ દરમિયાન તેનો અધિકાર સમયાંતરે ભાગીદારો વચ્ચે સંમત થાય તે પ્રમાણે નફાનો તેનો હિસ્સો મેળવવાનો છે અને ભાગીદારીના વિસર્જન પછી અથવા ભાગીદારીમાંથી તેની નિવૃત્તિ સાથે, જવાબદારીઓ અને અગાઉના શુલ્કની કપાત પછી વિસર્જન અથવા નિવૃત્તિની તારીખે ચોખ્ખી ભાગીદારી સંપત્તિમાં તેના હિસ્સાનું મૂલ્ય મેળવવાનો છે.”

અહીં આપણે આ કેસને સંપૂર્ણપણે અલગ દ્રષ્ટિકોણથી જોવો પડશે. તે એવો કેસ નથી કે જ્યાં પેઢીના ભાગીદારો મિલકતના માલિકો ન હોય. તે એવો કેસ પણ નથી કે જ્યાં મિલકત ભાગીદારી પેઢીની માલિકીની હતી. અગાઉથી અસ્તિત્વમાં રહેલા સહ-માલિકો તરીકે ભાગીદારો મિલકતનો ચોક્કસ હિસ્સો ધરાવતા હતા. તેમણે ભાગીદારીમાં વ્યવસાય ચલાવવા માટે માત્ર પોતાની મિલકતનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ભાગીદારીના વિસર્જન પછી, મિલકતમાં તેમનો અધિકાર પુનર્જીવિત થયો. વ્યવસાયના હેતુ માટે પરિસરનો ઉપયોગ આપમેળે એવા નિષ્કર્ષ પર નહીં પહોંચે કે પરિસર ભાગીદારી પેઢીનું છે.

ભાગીદારી કરારના નિયમો અને શરતો, કોઈ પણ સંજોગોમાં, જાણીતા નથી. એવું પણ નથી કે જ્યાં ભાગીદારોએ સહ-માલિકો બનવાનું બંધ કરી દીધું હોય. જો તેઓ ભાગીદારીના નિર્વાહ દરમિયાન પણ મિલકતમાં અવિભાજિત હિસ્સો

જાળવી રાખશે, તો તેના આપમેળે વિસર્જન પર તેમાં તેમનો કોઈ હિત બંધ થવાનો પ્રશ્ન ઊભો થશે નહીં.

પ્રતિવાદીઓ મિલકતનો કબજો ધરાવતા હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું. તેમને તેમાં થોડો હિત હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, અમને વિવાદિત ચુકાદામાં કોઈ કાનૂની નબળાઈ દેખાતી નથી.

ઉપરોક્ત કારણોસર, અમને વિવાદિત ચુકાદામાં દખલ કરવા માટે કોઈ આધાર મળતો નથી.તે મુજબ અપીલ રદ કરવામાં આવે છે.ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી

અપીલ નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

આર. પી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DI એસ.સીLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.